

جمهوری اسلامی ایران
قوه قضائیه
سازمان بازرسی کل کشور

کنالکسپر
پژوهش

دو هفته نامه علمی / تحلیلی سازمان بازرسی

بررسی استراتژی ملی مبارزه با فساد در کوین

۳۱

معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع
مرکز پژوهش و برنامه ریزی
معاونت پژوهشی
اسفند ۱۳۸۹

الله اکرم
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

گزارش پژوهشی

سال سوم، شماره ۳۱، اسفند ۱۳۸۹

بررسی استراتژی ملی مبارزه با فساد در کویت

شعبان نجف پور

صاحب امتیاز: سازمان بازرسی کل کشور

مدیر مسئول: حسن صفرخانی

دبیر تحریریه: دکتر نوروز هاشم ذهی

مدیر اجرایی: حسین قلچی

طرح جلد: مجید مقصودی

معاونت برنامه‌ریزی و مدیریت منابع

مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی

معاونت پژوهشی

تلفن: ۶۱۳۶۲۰۳۲

مطلوب مدرج در این گزارش پژوهشی نشانگر دیدگاه نویسنده‌گان آن بوده و لزوماً نمایانگر دیدگاه سازمان بازرسی کل کشور نمی‌باشد.

کلیه حقوق مربوط به سند حاضر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور بوده و هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجراه از این سازمان، غیر مجاز می‌باشد.

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۲	مقدمه
۴	۱- فساد و مظاهر آن در کشور کویت
۶	۲- چرا در کویت فساد وجود دارد؟
۹	۳- تأثیرات گوناگون فساد
۱۱	۴- بررسی وضعیت کویت در اسناد بین المللی
۱۸	۵- استراتژی ملی مبارزه با فساد
۲۵	۶- الزامات اجرای استراتژی ملی مبارزه با فساد
۲۶	نتیجه
۲۸	منابع

پیشگفتار

فساد در چند سال گذشته نه تنها برای توسعه اقتصادی و روابط بین المللی کشورها، بلکه همچنین برای اقتصاد جهانی و سیاست به یک تهدید جهانی مبدل شده است. فساد به عنوان یک پدیده پیچیده مخالف رقابت آزاد، مانع کارآفرینی، عامل ایجاد اقتصاد خاکستری و حرایم اقتصادی است و سبب کاهش کیفیت ارائه خدمات عمومی و اجتماعی می‌گردد. به این ترتیب، فساد سبب افزایش شکاف میان غنی و فقیر شده و به یک تهدید مستقیم برای بنیادهای دموکراتیک جامعه بدل می‌گردد.

با توجه به اهمیت این موضوع که مورد توجه سازمان‌های بین‌المللی از جمله بانک جهانی و سازمان شفافیت‌بین‌الملل نیز می‌باشد، پژوهش‌های کاربردی و گستره‌ای برای شناخت علل، ریشه‌ها و نحوه مبارزه با فساد انجام گرفت، که بیشتر این پژوهش‌ها مبارزه با فساد را تنها در سطح برنامه‌ای ممکن دانسته و بر اتخاذ برنامه‌ای منسجم و یکپارچه برای مبارزه با این پدیده تأکید نموده‌اند. پژوهش حاضر نیز که گردآوری و ترجمه چند مقاله درباره فساد در کویت می‌باشد با همین هدف انجام گرفت. در این پژوهش ضمن بررسی علل و عواقب فساد در کویت به بررسی استراتژی ملی مبارزه با فساد در این کشور می‌پردازد که راه حل مسئولان و برنامه‌ریزان این کشور در مبارزه با این پدیده بوده است. مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان بازرگانی کل کشور در راستای انجام وظایف خود و با توجه به اهمیت و نقش مبارزه با فساد در توسعه کشور، اقدام به گردآوری و ترجمه مقاله حاضر نموده تا از این طریق ضمن بازشناسی علل و عواقب فساد در کشور، رهنمودهایی جهت رفع آن ارائه کرده باشد.

حسن صفرخانی

رئیس مرکز پژوهش و برنامه ریزی

مقدمه

دولتها ایجاد شدند تا برای شهروندان خود آزادی از فقر، بردگی و زندگی بهتر بدور از هرگونه ترس از بی عدالتی و ظلم و ستم را به ارمغان بیاورند. هیچ چیزی به اندازه فساد در نهادها و سازمانهای دولتی به این اهداف آسیب نمی‌رساند. فساد زمانی که در کشوری رخ دهد، در یک بخش محدود نمی‌ماند و به کل جامعه سرایت می‌کند. فساد عارضه‌ای است که امروزه گریبانگیر همه کشورهای توسعه‌یافته یا کمتر توسعه یافته، دموکراتیک (ضعیف یا قوی) و غیر دموکراتیک می‌باشد. امروزه، دولتها آگاهند که فساد همچون غده‌ای سلطانی است و آسیب‌های بسیاری را بر جامعه وارد می‌آورد که صدمه زدن به اعتماد مردم نسبت به حکومت، ایجاد بی ثباتی سیاسی و اقتصادی، گسیختگی اجتماعی و ممانعت از توسعه اقتصادی کشور از طریق تخریب رقابت سالم در بازار از جمله این موارد هستند. این آسیب‌ها، اقتصاد داخلی را فلچ می‌کند، سازمانهای دموکراتیک را تهدید می‌نماید، اصل حاکمیت قانون را مخدوش می‌نماید و باعث تسهیل بروز سایر تهدیدات علیه امنیت، از جمله جرایم فراملی و تروریسم می‌گردد. (Kofi Annan, 2003)

بررسی‌های به عمل آمده درباره فساد اداری در سطح جهان نشان می‌دهد که این پدیده روز به روز پیچیده‌تر می‌شود و همین امر از ضرورت اتخاذ راه حل‌های جامع برای مبارزه با آن حکایت می‌کند. لذا در مبارزه با آن باید از استراتژی جامع و چندگانه‌ای استفاده کرد که هم بر نقش نهادهای نظارتی و کنترلی و هم بر افزایش شفافیت و پاسخگویی، تقویت بخش خصوصی، اصلاح مدیریت بخش دولتی و نیز اتکا بر

نهادهای جامعه مدنی تکیه داشته باشد. مبارزه مناسب و موثر با فساد در هر کشور مستلزم وجود تعریف دقیق از فساد در قوانین و درک درستی از آن در نزد مردم و مسئولین دولتی می‌باشد. این کار مستلزم عزم ملی، خواست همگانی و جدیت حکومت و دولت است. این مبارزه باید ساختارمند هماهنگ و برنامه‌ریزی شده باشد و نه موردی و فصلی.

به همین خاطر بیشتر کشورهای موفق در این زمینه، به تدوین برنامه‌ها و استراتژی‌های ملی مبارزه با فساد اقدام نموده‌اند تا مبنای حرکت آنها در امر مبارزه با فساد قرار گیرد؛ چراکه کشورها به این امر واقف گردیده‌اند که مبارزه با فساد با یک برنامه و کارکرد روشی، ابزار وسیع، اراده قوی و سازوکارهای تعریف شده، دستگاه‌های مسئول و با یک نظرارت دقیق و یک برنامه طولانی مدت شکل می‌گیرد.

کویت در گزارشات بین‌المللی بانک جهانی و سازمان شفافیت بین‌الملل رتبه سوم را از ۱۷ کشور خاورمیانه و منطقه شمال آفریقا، به خود اختصاص داده است و میانگین امتیازات آن بالاتر از میانگین جهانی و منطقه‌ای می‌باشد. عملکرده اقتصادی کویت در ده شاخص اقتصادی بسیار خوب بوده و بالاتر از میانگین جهانی است. با وجود آنکه کویت در این گزارشات از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار است، اما در این کشور نیز در این خصوص که فساد به مسئله‌ای فراگیر در جامعه تبدیل شده است، اجماع نظر کاملی در بین رهبران سیاسی، مدیران سازمانهای دولتی، قوه قانون‌گذاری، بخش خصوصی، جامعه مدنی و به طور کلی عموم مردم وجود دارد. این گروه‌ها معتقدند که چنانچه این پدیده مورد بررسی قرار نگیرد نتایجی را به بار خواهد آورد که بر بنیان سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه کویت آسیب جدی خواهد رسانید. بنابراین

انجام اقدامات و برنامه‌های هماهنگ در تمامی سطوح برای مبارزه با این پدیده و محافظت از جامعه کویت دربرابر تاثیرات مخرب آن را ضروری می‌دانند. در این راستا در طول چند سال گذشته کویت توجه خود را بر مشکلات مربوط به فساد مرکز نموده و اقدامات متعددی را برای محدود کردن و تحت کنترل قرار دادن این پدیده انجام داده است مانند افزایش اجرای قانون و عملکردهای نظارتی دولت، تضمین شفافیت در فرآیندهای اداری و حکومتی، کنترل ارزش‌های مدنی مانند صداقت و اخلاق در جامعه و همچنین (به علت جدی بودن این پدیده، و به علت نیاز به تنظیم تلاش‌ها در چارچوب بلند مدت توسعه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور در آغاز قرن ۲۱) تدوین استراتژی ملی مبارزه با فساد، که موضوع مورد بحث ما در مقاله پیش‌رو خواهد بود.

استراتژی ملی مبارزه با فساد مبتنی است بر فرهنگ و عرف حاکم بر این کشور که در آن به طور مفصل به چشم‌انداز، مبانی، عناصر و ابزارهای اجرایی شدن این استراتژی اشاره شده تا چراغ راه مدیران و مسئولان این کشور در امر مبارزه با فساد گردد.

در این مقاله ابتدا مسئله فساد و مظاهر آن در کویت و سپس دلایل مختلف اشاعه فساد و نتایج آن در جامعه کویت بررسی می‌گردد. در ادامه، به وضعیت فساد در کشور کویت پرداخته و در نهایت بخش پایانی مقاله، استراتژی ملی مبارزه با فساد در کشور کویت را بررسی می‌نماید.

۱- فساد و مظاهر آن در کشور کویت

فساد انواع و اشکال مختلفی دارد مانند نقص قانون، سوءاستفاده از قدرت، سوءاستفاده از امکانات و منابع عمومی در راستای منافع شخصی.

نمونه‌ها و مثالهای آن شامل رشوه، تبار گماری، اخاذی، حفظ انحصار بر کالاها و خدمات اساسی، فساد در مناقصات دولتی، پولشویی و... است. مظاہر فساد در کشور کویت بسیار زیاد می‌باشد برای نمونه می‌توان به موارد زیر اشاره نمود (www.menafn.com):

- ۱- نظام مناقصات دولتی که بر معیارها و شاخص‌های مبهمی مبتنی است که مانع از ایجاد رقابت واقعی و برابری فرصتها می‌شود.
- ۲- انتصابات دولتی که بر نفع طلبی، تبار گماری یا وفاداری سیاسی مبتنی است که به بهای از دست رفتن شایسته سalarی و برابری فرصت‌ها می‌باشد.
- ۳- توزیع ناعادلانه عواید و منافع توسط مأموران دولتی و اختصاص آنها به گروه‌های خاص براساس ملاحظات قومی و قبیله‌ای جهت بدست آوردن منافع سیاسی. همچنین این افراد با دادن مجوزها، حق بهره‌برداری و امتیازات انحصاری نادرست و غیرمنصفانه به افراد یا مؤسسات خاص به منظور جلب خوشایند برخی افراد و کسب منافعی در آینده، بودجه‌ها و اموال عمومی را به هدر می‌دهند که این امر به شدت بر برنامه‌های توسعه تأثیر منفی می‌گذارد.
- ۴- سوء استفاده از مقام و منصب دولتی جهت کسب منافع سیاسی و شخصی از قبیل خریدن رأی، استفاده غیرقانونی از بودجه‌های عمومی برای رقابتهای انتخاباتی، اعمال دخالت‌های بی‌مورد در تصمیمات دادگاه‌ها، خریدن وفاداری افراد و گروه‌ها یا ایجاد ائتلاف با گروه‌ها و افراد قدرتمند و ثروتمند جهت دستیابی به اهداف این گروه‌های کوچک به ضرر کل جامعه.
- ۵- سازمانها و مؤسسات دولتی و برخی از سازمانهای جامعه مدنی

- توسط بستگان یا پیروان و حامیان صاحبان قدرت اداره می‌گردد که از نظر سیاسی و اقتصادی قدرتمند می‌باشند، که نتیجه اقدامات این گروه-ها به شدت بر دیگر گروه‌های جامعه تأثیر منفی می‌گذارد.
- ۶- فقدان شفافیت و فرهنگ محرمانه بود در ادارات و سازمانهای دولتی و همچنین در بسیاری از نهادهای جامعه مدنی.
- ۷- پوشش‌های رسانه‌ای بر مسائل و موضوعات خاصی متتمرکز بوده و به علت اینکه برخی از روزنامه‌نگاران و خبرنگاران با افراد و نهادهای فاسد در دولت، قوه قانون‌گذاری، بخش خصوصی یا سازمانهای جامعه مدنی در ارتباطی نزدیک می‌باشند، خروجیهای آنها فاقع عینیت‌گرایی می‌باشد.
- ۸- برخی از شرکت‌های دولتی و سازمانهای جامعه مدنی از اهداف و مأموریتهای خود منحرف و دور شده‌اند.
- ۹- همچنین فساد در برخی از جنبه‌های فرآیندهای انتخاباتی مشهود بوده و اقدامات فساد آلودی از قبیل خریدن آرا چه به صورت آشکار و چه به صورت پنهان در این کشور صورت می‌گیرد.
- ۱۰- و در نهایت اینکه ائتلاف‌هایی بین آنهاستی که دارای قدرت سیاسی و قدرت اقتصادی هستند جهت بدست آوردن منافع شخصی و به ضرر کل جامعه و دولت صورت می‌گیرد.

۲- چرا در کویت فساد وجود دارد؟

عوامل مختلف و متعددی در اشاعه و گسترش فساد در کشور کویت نقش دارند:

۱- عوامل سیاسی

معیارها و شاخص‌های مبهم، که براساس آن مأموران دولتی انتصاب

می‌شوند و مداخلات مستقیم دولت جهت حمایت از کاندیداها یا مخالفت با آنها سبب می‌شود افرادی در سطوح عالی قانون‌گذاری یا اجرایی قرار گیرند که مانع از هرگونه اصلاحات و اجرای برنامه‌های مناسب سیاسی و اقتصادی می‌شوند. (Kuwait Times, 2006)

۲-۲- عوامل سازمانی، مدیریتی و قانونی

الف) فقدان استاندارها و معیارهای اجرایی از قبیل صداقت و درستی، شایستگی، عملکرد و کارآیی برای انتخاب مأموران و مدیران دولتی که بر رفتار و روبکردهای این افراد نسبت به کارمندان و محیط‌های کاری تأثیر می‌گذارد.

ب) بدنه‌های نظارتی نامناسب دولت که مستقل نیستند و همچنین سوء استفاده از قدرت توسط مدیران و مأموران دولتی.

پ) فقدان استانداردها و رویه‌هایی مدون برای اقدامات دولت، کارمندان و مستخدمین دولتی و همچنین ناظرین و عموم مردمی که با قوانین، آئین نامه‌ها و معیارهای استخدام آشنایی کاملی ندارند.

ج) فقدان چارچوب قانونی مناسب و قوانین و مقررات ضدفساد، که افرادی را که در فساد وارد شدند را تنبیه نماید.

د) قوانین کار غیر منصفانه و نابرابر یا فقدان معیارهای پیشگیری و تنبیه‌ی برای کسانی که در فساد وارد می‌شوند.

ز) رویه‌های کند قضایی و محکومیت‌ها و قضاوت‌های نامناسب و غیرمنصفانه و چارچوب قانونی ناکارآمد که نمی‌تواند پشتیبان کار دادگاه‌ها و قضات باشد.

ه) مواجب و حقوق پائین کارمندان در برخی نهادهای خاص یا بهره-مندی از منافع و مزیتهای مالی و حرفة‌ای صرف نظر از عملکرد

کارمندان.

و) نظام‌های مدیریتی نامناسب، پیچیده و ناهمانگ در دستگاه‌های دولتی که پنجره‌های فرصت بسیاری را برای افراد فاسد باز می‌کند.
ی) عدم آموزش مستخدمین دولتی، بویژه در زمینه صفات و درستی و جلوگیری از سوءاستفاده از قدرت. (Ibid)

۳-۲- عوامل اقتصادی

الف) انحصار فعالیتهای حیاتی اقتصادی توسط گروه کوچک اما از نظر سیاسی پرتفوذ، صرفنظر از کارآبی شغلی آنها و به ضرر رقابت عادلانه.
ب) بی‌تعهدی یا تعهد ضعیف مدیران برخی از مؤسسات خصوصی به اصول شفافیت و حکمرانی خوب.
ج) فقدان منابع و برنامه‌های مبارزه با فساد.
د) شاخص‌های نامناسب اقتصادی که برای سنجش فعالیتها و عملکردهای اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
ه) مداخله دولت در پروژه‌ها و برنامه‌هایی که می‌تواند آنها را به بخش‌های نیمه خصوصی یا خصوصی برای دستیابی به نتایج بهتر واگذار کند به عنوان مثال، از حقوق کارکنان بهتر حمایت می‌شود، از انحصار جلوگیری و سیستم‌های مالیاتی بهتر می‌شود. (Ibid)

۴- عوامل اخلاقی و اجتماعی

الف) فقدان بازدارنده‌های اخلاقی و مذهبی و فقدان خودبازداری در بین افرادی که در فساد وارد شده‌اند.
ب) نقش نامناسب خانواده و فقدان برنامه‌های آموزشی مناسب برای مبارزه با فساد.
پ) نهادهای مدنی نامتناسب و عملکردهای مغرضانه و جانبدارانه

سازمانهای نظارتی.

- ج) فقدان شفافیت در رسانه‌ها و دادن اطلاعات نادرست به شهروندان.
- د) اهمال مردم و شهروندان نسبت به فساد و بی‌میلی آنها برای جدی گرفتن آن.
- ه) ظهور پدیده مصرف‌گرایی و تقلید در بین مردم که نیازهای کاذبی را در بین آنها ایجاد می‌کند که سبب می‌شود تا برای برآورده ساختن و ارضاء این نیازها درآمدهای خود را به هر نحوی افزایش دهند. (*Ibid*)

۳- تأثیرات گوناگون فساد

فساد تأثیرات گوناگونی را در سطوح مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه کویت بر جای می‌گذارد. (NACS, 2002: 8-10)

۳-۱- تأثیرات اجتماعی و رفتاری

الف) احساس نالمیدی و بی‌عرقی مردم. فقدان الگوهای صداقت و نقش آفرینی ارزش‌های اخلاقی را به تحلیل می‌برد و بر رفتاری عمومی افراد و نگرش‌های آنان نسبت به زندگی و رفتارشان در درون خانواده و جامعه تأثیر می‌گذارد.

ب) از بین رفتن اخلاق حرفه‌ای، بی‌توجهی به عملکرد شغلی و بی-احتیاطی در استفاده از اموال عمومی و بیت‌المال.

ج) احساس بی‌عدالتی در بین اکثریت مردم که دشمنی را در بین طبقات اجتماعی افزایش داده و زمینه پرورش افراط‌گرایی فکری و خشونت اجتماعی را ایجاد می‌کند.

د) افزایش تعصبات خویشاوندی، قومی و مذهبی برای حفاظت از علایق و خواسته‌های گروه کوچکی از افراد به علت نابرابری در بین شهروندان.

۳-۲- تأثیرات سیاسی

الف) فساد در فرآیندهای انتخاباتی مستقیماً بر عدالت در نتایج انتخابات تأثیر می‌گذارد که در نتیجه آن افراد فاسدی وارد کار می‌شوند که علاقه‌ای به خدمت برای مردم و منافع عمومی نداشته باشند. در مجلس، شورای شهر، تعاونی‌ها، مؤسسات حرفه‌ای، باشگاه‌های ورزشی و غیره). مسئولیت مجلس (قوه قانون‌گذاری)، ادارات شهرداری و اعضای آنها، اتخاذ تصمیمات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تعیین‌کننده است؛ اما این افراد، تصمیمات با اهمیت و سرنوشت‌ساز را به نفع شخصی خود یا گروه‌های وابسته به خود اتخاذ می‌کنند بدون آنکه به منافع عمومی توجهی داشته باشند و این وضعیت در زمانی که تأثیرات این تصمیمات و قوانین برای مدتی طولانی باقی بماند، بدتر خواهد بود و تا زمانی که لغو نشوند همچنان باقی خواهد ماند.

(NACS, 2002: 8-10)

ب) بی‌عدالتی در فرآیندهای انتخاباتی، اعتماد رأی دهنده‌گان را از بین می‌برد و آنها را از مشارکت در عرصه سیاسی دلسوز می‌کند چراکه اعتقاد و ایمانشان را نسبت به آن از دست می‌دهند.

ج) فساد سیاسی شهروندان را از حقوق‌شان محروم می‌سازد و برابری فرصت‌ها را از بین می‌برد.

۳-۳- تأثیرات اقتصادی

تأثیرات اقتصادی فساد متعدد و فراوان می‌باشد:

الف) شدیداً بر تولید ناخالص داخلی تأثیر می‌گذارد. مطالعات انجام شده درباره ۹۰٪ کشورها در جهان نشان داده است که ضرر و زیان ناشی از فساد، بین ۶۰ تا ۲۰ درصد تولید سرانه ناخالص داخلی کشورهای در حال توسعه بوده است.

ب) توزیع ضعیف منابع. منابع دولتی به سمت بخش‌های اقتصادی کم اهمیت و کوچک منحرف می‌شود، که به هدر رفتن این منابع، بلا استفاده ماندن آن و در نهایت پائین آمدن نرخ رشد اقتصادی منجر می‌شود.

ج) بهره‌وری پائین کارمندان به علت عدم تعهد و رضایتشان و محیطی نامساعدی که خود تشویق کننده به فساد است، که این عوامل به افول در ارائه خدمات عمومی، افزایش در هزینه ارائه خدمات و مدیریت بی-حساب و کتاب منابع دولتی منجر می‌گردد.

د) فساد سبب می‌شود که خطر سرمایه‌گذاری بالا برود و اقتصاد کشور به علت نبود رقابت آزاد، قادر به جذب سرمایه‌گذاران خارجی نباشد که این امر منجر می‌شود تا ارزش افزوده پروژه‌های سودمند از بین برود و درنتیجه شرکتهای خارجی به خاطر نبود قوانین رقابتی شفاف و ترس از هزینه‌های پنهان، تمایل چندانی برای شرکت در مزايدات بزرگ دولتی نداشته باشند. (NACS, 2002: 8-10)

ه) عملکرد پایین اقتصادی به خاطر فرصت‌های نابرابر در فعالیتهای اقتصادی، که در دست گروههای کوچک اما از نظر اقتصادی پرنفوذ قرار دارد.

۴- بروزی وضعیت کویت در اسناد بین‌المللی

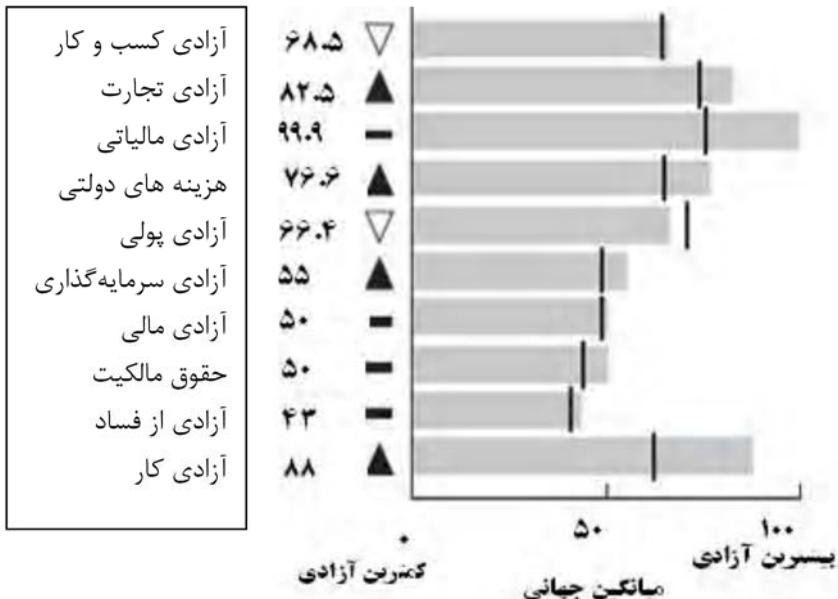
تقریباً درباره این موضوع که مبارزه با فساد تنها در سطح ملی امکان‌پذیر نیست اجماع جهانی وجود دارد. بنابراین به انجام اقدامات بین‌المللی و منطقه‌ای برای مبارزه با این پدیده نیاز است تا بتوان تأثیرات مخرب آن را بر افراد و جامعه کاهش داد. تلاشهای بسیاری انجام شد تا چندین

موافقتنامه ضماد شد کل گیرد. (www.carnegieendowment.org) در بین سالهای ۱۹۹۵ و ۲۰۰۵ در حدود ۲۵ کنوانسیون، توافقنامه و تصمیم‌گیری کلان در سطح بین‌المللی و منطقه‌ای درباره موضوعاتی همچون شفافیت، حکمرانی خوب انجام گرفت. کشور کویت نیز در راستای برنامه‌های مبارزه با فساد خود تلاش نموده است تا در برخی از کنوانسیونها و موافقتنامه‌های بین‌المللی زیر فعال باشد:

- کنوانسیون سازمان ملل متحد در مبارزه با فساد.
- کنوانسیون مبارزه با فساد اتحادیه اروپا.
- کنوانسیون سازمان همکاری اقتصادی و توسعه درباره مبارزه با پرداخت رشوه مأموران رسمی خارجی در قراردادهای تجاری بین‌المللی در سال ۱۹۹۷ و چندین کنوانسون دیگر.

براساس گزارشات بانک جهانی در سال ۲۰۱۰، کویت چهل و دومین کشور از نظر آزادی اقتصادی است. امتیاز این کشور نسبت به سال قبل ۲۰۱ رتبه صعود داشته است که عمدتاً به خاطر آزادی تجارت و سرمایه-گذاری می‌باشد. کویت رتبه سوم را از ۱۷ کشور خاورمیانه و منطقه شمال آفریقا، به خود اختصاص داده است و میانگین امتیازات آن بالاتر از میانگین جهانی و منطقه‌ای است. عمکلردد اقتصادی کویت در ده شاخص اقتصادی بسیار خوب بوده و بالاتر از میانگین جهانی است. (Economic Freedom, 2010:254-257

مختصر این شاخص‌ها می‌پردازیم:

- آزادی کسب و کار: آزادی کلی برای شروع و پایان دادن به کار در کویت تقریباً مناسب بوده و با میانگین جهانی که ۳۵ روز می‌باشد برابر است. اما زمان برای کسب مجوزهای تجاری کمی بالاتر از میانگین جهانی است. (Ibid)
- آزادی تجارت: امتیاز نرخ تعرفه های کویت به طور متوسط ۸۲.۵ در سال ۲۰۱۰ بود. برخی تعرفه های سنگین، محدودیت واردات، موانع دسترسی به بازار خدمات، موانع صدور مجوز واردات، مقررات و استانداردهای محدود کننده از این بخش حذف شده‌اند. (Ibid)
- آزادی مالیاتی با امتیاز ۹۹.۹ کویت از درآمد فردی و یا کسب و کار داخلی مالیات نمی‌گیرد. تنها شرکت های خارجی و سرمایه‌گذاریهای مشترک مشمول مالیات بر درآمد می‌شوند، که ۱۵ درصد می‌باشد. هیچ

مالیات بر ارزش افزوده‌ای وجود ندارد. در سال‌های اخیر، درآمد کلی مالیاتی (عمدتاً از تجارت و معاملات بین المللی) ۳.۱ درصد از تولید ناخالص داخلی بود. (Ibid)

۴- امتیاز هزینه‌های دولتی کویت ۷۶.۶ است. مجموع هزینه‌های دولت، در حد متوسط است. در سال‌های اخیر، هزینه‌های دولتی معادل ۲۷.۹ درصد از تولید ناخالص داخلی بود. (Ibid)

۵- آزادی پولی ۶۶.۴ در کویت بین سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۸ تورم نسبتاً بالا و به طور متوسط ۸.۶ درصد بوده است. دولت یارانه‌های متعددی را پرداخت می‌کند و قیمت‌ها را از طریق تأسیسات و موسسات دولتی از جمله مخابرات، بنادر و حمل و نقل کنترل می‌کند. (Ibid)

۶- آزادی سرمایه‌گذاری ۵۵ درهای کویت به روی سرمایه‌گذاری خارجی باز است، اما تمام طرح‌ها نیازمند تصویب دولت هستند و بخش‌های خاص تحت نظارت و کنترل شرکت‌های داخلی است. برای ایجاد شرکت‌های جدید مجوز لازم است، اما این امر می‌تواند تقریباً وقت گیر باشد. (Ibid)

۷- آزادی مالی ۵۰. نظام مالی کویت نسبتاً خوب و توسعه یافته است و در ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات مالی برای انجام معاملات تجاری موفق می‌باشد. در این کشور هفت بانک تجاری، ۶ شعبه از بانک‌های خارجی، ۳ بانک اسلامی و یک بانک تخصصی وجود دارد. دولت در نظر دارد تا سهام خود را در بانک‌های مختلف بازارگانی خصوصی سازی نماید. بانک مرکزی نظارت خود را بر توزیع اعتبار، عادلانه‌تر و کارآمدتر بودن آن بهبود داده است. بانک‌های خارجی اقدامات و عملیاتی را در کویت انجام داده‌اند، اما تنها به یک شاخه واحد محدود شده‌اند. (Ibid)

-۸ حقوق مالکیت. دولت به دنبال تصویب قانون ثبت اختراع و قانون کپی رایت است و در نظر دارد استانداردها و قوانین تجاری گستردۀ مطرح شده در شورای همکاری خلیج فارس را اجرا نماید، که هر دو به تصویب مجلس نیاز دارد. (*Ibid*)

-۹ آزادی کار. ۸۸ مقررات کار در کویت انعطاف پذیر می‌باشد. هزینه استخدام کارگر با حقوق و دستمزد پائین، کم است، اما اخراج کارمند می‌تواند پرهزینه باشد. هیچ حداقل دستمزدی برای بخش خصوصی وجود ندارد و محدودیت ساعات کاری، سفت و سخت می‌باشد. (*Ibid*)

-۱۰ آزادی از فساد. رتبه کشور کویت در گزارش‌های چند سال اخیر بانک جهانی و سازمان شفافیت‌بین‌الملل افت نموده و به سطح پایین‌تر سقوط کرده است. بر اساس گزارش بانک جهانی، کشور کویت در سال ۲۰۰۴ در مبارزه با فساد، امتیاز ۷۶ از ۱۰۰ را به خود اختصاص داد که در مقایسه با سال ۲۰۰۲ (با امتیاز ۸۳)، عملکرد آن دارای افت بوده است. به طور کلی کویت از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۴، ۸.۸ امتیاز نزول داشته است. با توجه به گزارش فساد جهانی سازمان و شفافیت بین‌الملل در سال ۲۰۰۵، شاخص فساد در کویت کمی بدتر شده است. در سال ۲۰۰۳، کویت از ۱۳۳ کشور در رتبه ۳۵ قرار گرفت. (*Ibid*)

در سال ۲۰۰۴، امتیاز کویت کاهش یافته و به جایگاه ۴۴ از ۱۴۶ کشور رسید و در سال ۲۰۰۵ به رتبه ۴۵ از ۱۵۴ کشور. اما با این وجود کویت از وضعیت نسبتاً مناسبی در گزارش‌های بانک جهانی و همچنین گزارش شاخص ادراک فساد سازمان شفافیت‌بین‌الملل برخوردار است و توانسته میانگین خوبی را در این گزارشات به خود اختصاص دهد.

جدول امتیاز کشورهای خاورمیانه در سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸

کشور	امتیاز شاخص ادراک فساد ۲۰۰۸	رتبه بین المللی ۲۰۰۸	امتیاز منطقه‌ای ۲۰۰۸	امتیاز شاخص ادراک فساد ۲۰۰۷	رتبه بین المللی ۲۰۰۷
قطر	6.5	28	1	2.0	32
امارات	5.9	35	2	5.7	34
عمان	5.5	41	3	.74	53
بحرين	5.4	43	4	5	46
اردن	5.1	47	5	4.7	53
تونس	4.4	62	6	4.2	61
کويت	4.3	65	7	4.3	60
مراکش	3.5	80	8	3.5	72
عربستان	3.5	80	8	3.4	79
الجزاير	3.2	92	10	3	99
جيبوتي	3	102	11	2.9	105
لبنان	3	102	11	3	99
مصر	2.8	115	13	2.9	105
موریتانی	2.8	115	13	2.6	123
لیبی	2.6	1265	15	2.5	131
یمن	2.3	141	16	2.5	131
سوریه	2.1	147	17	2.4	138
سودان	1.6	173	18	1.8	172
عراق	1.3	178	19	1.5	178
سومالی	1	180	20	1.4	179

بیشتر کشورهایی که در گزارشات بانک جهانی و سازمان شفافیتبین-الملل از رتبه‌های بالایی برخوردارند، از برنامه‌ها و استراتژیهای منسجم و مشخصی در امر مبارزه با فساد برخوردار هستند. کشور کویت نیز از این امر مستثنی نیست. کویت برای نظم بخشیدن به برنامه‌های مبارزه با فساد خود و برای ثبت و بهبود وضعیت خود در گزارشات مختلف بین-المللی که می‌تواند منافع بسیاری را برای این کشور به همراه داشته باشد (از جمله جلب سرمایه‌گذاران خارجی) به تدوین یک استراتژی ملی مبارزه با فساد پرداخته است که در آن به طور مفصل نحوه مبارزه با فساد و سازوکارهای این امر تشریح شده است. در ادامه به تبیین استراتژی ملی مبارزه با فساد این کشور می‌پردازیم.

۵- استراتژی ملی مبارزه با فساد^۱

در طی چندین سال سیاستگذاران، مبارزه با فساد را تنها در سطح اقدامات اجرایی می‌دانستند؛ نتیجه این امر تولید مجموعه‌ای از قوانین و مقررات و سازمانهایی بود که تنها بر اقدامات کیفری تمرکز داشتند. با این حال، تجربه ما و کشورهای مشابه در جهان نشان داده است که اگر در مبارزه با فساد علل آن مورد توجه قرار نگیرد، جامعه قدرت ایستاند برای دفاع از حقوق خود را پیدا نمی‌کند، اراده سیاسی برای گرفتن تصمیمات مناسب ایجاد نخواهد شد، ولذا فساد هرگز فرو نخواهد نشست و ادامه خواهد یافت. مگر در مواردی که یک رویکرد جامع برای مبارزه با فساد استفاده شود، که در این صورت، تلاش برای احیاء و حفظ بیان‌های نظام یکپارچه ملی، با شکست موافقه نخواهد شد. استراتژی ملی مبارزه با فساد دقیقاً چنین رویکردی است.

استراتژی ملی مبارزه با فساد متعلق به تمامی افراد در کویت و به دنبال تغییر در شیوه‌های اداره امور کشور با نظر به کاهش فساد در جامعه است و بنیانهای حکمرانی خوب و توسعه پایدار را در این کشور ایجاد خواهد نمود. توسعه پایدار زمانی ممکن خواهد بود که ما موفق به کاهش میزان فساد به حداقل آن شویم، حتی اگر ریشه کن کردن آن به عنوان هدفی دست‌نیافتنی باقی بماند.

۱- چشم‌انداز، پیام و هدف استراتژی ملی مبارزه با فساد
چشم‌انداز: ایجاد جامعه‌ای، آزاد از تمامی انواع فساد.

^۱ - Kuwait's National Anti-Corruption Strategy

مأموریت: مبارزه با فساد برای ریشه‌کن کردن آن از جامعه کویت و محیط‌های کاری آن و پایان دادن به دلایل آن در سطوح سیاسی، اقتصادی و اجتماعی چه در بخش‌های عمومی و چه در بخش‌های خصوصی و همچنین در گروه‌های جامعه مدنی و سیاسی به منظور ایجاد یک بنیان دائمی، یک جامعه کویتی پرپر و مرفه و برخوردار از ویژگی شفافیت، حکمرانی خوب و صداقت و درستی، جائیکه هر فرد و نهادی، با مسئولیت و پاسخگویی نقش خود را ایفا می‌کند.

۵-۲- مبانی استراتژی ملی مبارزه با فساد

استراتژی ملی مبارزه با فساد مبتنی است بر:

۱- برابری همه در برابر قوانین و مقررات بدون هیچ‌گونه تبعیض قومی، خویشاوندی، مذهبی و منطقه‌ای.

۲- یک رویکرد کامل و جامع در مبارزه با فساد که به تمامی انواع فساد (سیاسی، مدیریتی، اقتصادی و مالی و...) و حتی به بازیگران کم اهمیت‌تر در این زمینه نیز توجه دارد. همچنین به اقدامات فساد آلود غیر مستقیم (فساد پنهان) به همان اندازه فساد مستقیم (فساد آشکار) اهمیت می‌دهد.

۳- اصل حاکمیت قانون، اصل حکمرانی خوب، تصمیم‌گیری شفاف و مؤثر که بر اهداف عینی و واقعی اما به اندازه کافی انعطاف‌پذیر (جهت تأمین نیازهای جامعه) تمرکز دارد. حاکمیت قانون اصلی برتر در بخش‌های عمومی و خصوصی و همچنین در سازمانهای جامعه مدنی و گروه‌های سیاسی است.

۴- هماهنگی و سازگاری. استراتژی ملی مبارزه با فساد می‌بایست با

- ماهیت، فرهنگ و محیط جامعه محلی سازگار باشد و از هر گونه تعصب و جانبداری نسبت به اصول بنیادین بینالمللی مبارزه با فساد کنوانسیون ملل متحد که کویت آنرا در سال ۲۰۰۶ به امضاء رسانید، بدور باشد.
- ۵- اصل کارآمدی در مبارزه با فساد، یعنی استراتژی مبارزه با فساد می-باشد بر فعالیتهایی مبتنی باشد که قادر به جلوگیری از فساد، کنترل موارد فساد بعد از وقوع آنها و ارزیابی دائمی نتایج اجرای استراتژی براساس معیارهای مشخص باشد.
- ۶- اصل همکاری و همبستگی و برجسته نمودن عوامل اخلاقی در مبارزه با فساد از طریق همکاری و تشریک مساعی با یکدیگر.
- ۷- این استراتژی می-باشد توسط تمامی طبقات و نمایندگان سیاسی آنان مورد قبول قرار گیرد.

- ۳-۵- عناصر و ابزارهای اجرایی استراتژی ملی مبارزه با فساد
- ۱- ارتباط دائمی با رهبری عالی سیاسی در دولت. این امر را می-توان از طریق ایجاد کمیته‌ای یا گروهی دائمی از نمایندگان، سازمانها حرفه‌ای و اتحادیه‌ها شامل سازمانهای جامعه مدنی، که هدفشان برقراری و حفظ ارتباط دائمی و سازمان یافته با رهبری سیاسی است، انجام داد. این گروه اهمیت صداقت و درستی را در تمامی فعالیتهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی دولت برجسته می-کند و تاثیرات خطناک فساد بر روی افراد جامعه، ارزش‌های اخلاقی و اعتبار و شهرت کویت در میان دیگر ملت‌های جهان را تبیین می-نماید.
- ۲- ایجاد یک نهادی نظارتی و بازرگانی مستقل. ایجاد یک نهاد نظارتی و بازرگانی مستقل که اختیارات قانونی و مناسبی برای ارزیابی موارد فساد

از طریق ارائه و توسعه نظامی عادلانه را داشته باشد، از اهمیتی بسیار مهم برخوردار است. اختیار این نهاد می‌بایست دربرگیرنده موارد تحقیق و تفحص، تصمیم‌گیری از طریق رجوع به نظام قضایی و از طریق دسترسی آسان به آن باشد. نقش این نهاد می‌بایست شامل موارد ذیل باشد: آموزش مردم درباره فساد و تأثیرات مخرب آن و اینکه چگونه می‌توان مانع از آن شد. این نهاد باید مستقل و شامل شرایط ذیل باشد:

- الف) افرادی متخصص و شایسته و بازرسانی حرفه‌ای، کارشناسان فناوری و اطلاعاتی، مدیریتی قانونی و با مهارت که دارای شرایط زیر باشد:
- مدارک تحصیلی بالا
- عدالت و شهرت فوق العاده
- متخصص

ب) بدنه نظارتی باید یک نظام تحقیقاتی عادلانه و منصفانه و یک نظام تحقیقاتی شکایتی کارآمد داشته باشد که عموم مردم را به شکایت تشویق نماید و این شکایات را در درون یک سیستم موثر مورد پیگرد قضایی قرار دهد.

ج) بدنه نظارتی نباید برای تحقیق درباره انواع مختلف فساد چه کوچک و یا بزرگ بی‌میل و انگیزه باشد.

۳- ایجاد بخش قضایی و یا نهاد تخصصی قضایی.

از آنجا که موارد فساد متفاوت از دیگر موضوعات مدنی، جنایی و تجاری می‌باشند و از آنجایی که دارای عواقب جدی و گسترده‌ای هستند و بر تمامی افراد جامعه تأثیر می‌گذارند و سبب از دست رفتن یا اتلاف بودجه عمومی می‌شوند، بنابراین به یک بدنه متخصص و آموزش دیده قضایی نیاز است به طوری که بتوان درباره این موارد به صورت عادلانه و بی

درنگ تصمیم گرفت تا به جیران بودجه و دارایی‌های عمومی از دست داده کمک نماید، که این امر سبب جلب اعتماد مردم و حمایت آنها از تلاش‌های ضد فساد خواهد شد.

۴- تصویب و اصلاح قوانین و مقررات ضدفساد

الف) تصویب قوانین و مقرراتی که صداقت و شفافیت را افزایش دهد و متخلقین را تنبیه کند. این قوانین و مقررات می‌بایست شامل موارد ذیل باشد:

۱- مقررات برای مبارزه با رشوه خواری و پارتی بازی در میان بازیگران بخش‌های عمومی، خصوصی و مستخدمین دولتی و سوءاستفاده از قدرت و مدیریت بدون توجه به بودجه‌های عمومی.

- تعهد تصمیم‌گیران به گزارش‌دهی درباره تضاد منافع.

- ممانعت از تصمیم‌گیری توسط مدیران رسمی که دارای تضاد منافع می‌باشند.

- اعلام هر گونه هدیه یا مزایای دریافتی از منابع خارجی.

- توسعه و اجرای سیستم‌های موثر برای مجازات و پاداش.

- محافظت از مخبرین و مطلعین.

۲) قانون پاسخگویی مالی مستخدمین دولتی.

۳) قانون جریان آزاد اطلاعات.

۴) قوانین ضد هک و حفاظت از اطلاعات.

۵) قوانین حفاظت از رقابت و مبارزه با انحصار.

۶) قانون کنترل خصوصی سازی و قوانینی که انتقال فعالیتها و نهادهای اقتصادی دولت به بخش عمومی و خصوصی را با درنظر داشتن حفاظت از کارمندان، جلوگیری از انحصار طلبی و نظام مالیاتی شفاف، مورد توجه

قرار می‌دهند.

- ۷) همکاری با اتاق بازرگانی و صنایع و دیگر سازمان‌های تجاری حرفه‌ای به منظور توسعه منشور اخلاقی.
- ۸) گسترش اخلاق حرفه‌ای از سوی سازمان‌های جامعه مدنی.
- ۹) پیوستن کویت به کنوانسیون‌ها و موافقت نامه‌های بین المللی و منطقه‌ای مبارزه با فساد درباره تبادل اطلاعات و مجرمین فاسد.
- ۱۰) بهبود قوانین و مقررات فعلی مبارزه با فساد.
- ۱۱) تقویت و بهبود کیفیت کار در بدننهای شورای ملی.
- ۱۲) بهبود و تثبیت عملکرد در سازمانهای دولتی از طریق:
- ❖ ایجاد مراکز ارائه خدمات در وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های دولتی که فاقد آن می‌باشند.
 - ❖ افزایش مراکز خدماتی به طوری که آنها به سازوکار اصلی برای ارائه خدمات تبدیل شوند.
 - ❖ توسعه رهنمودهای روش درباره الزامات ارائه شده در هر معامله و زمان مورد نیاز برای تکمیل آن (رویه‌ها و قوانین استاندارد).
 - ❖ برابری در کیفیت ارائه خدمات برای تمام مشتریان.
 - ❖ توسعه سیستم‌های الکترونیکی در معاملات و خدمات ارائه شده به عموم.
- ۵- توسعه سیستم‌های یکپارچه برای شفافیت کامل (روش استاندارد). برای رسیدن به برابری و دسترسی به فرصتهای برابر و برای جلوگیری از سوءاستفاده از قدرت، ضروری است تا سیستم‌های شفاف و رویه‌های استاندارد برای ارائه خدمات زیر توسعه یابند:
- ❖ صدور مجوز در تمامی سازمان‌های دولتی.

- ❖ تمامی اشکال سیستم های ساخت و ساز.
 - ❖ استخدام، ترفیع، انتقال و مأموریت کارمندان دولتی در ادارات.
 - ❖ توسعه سیاست های اقتصادی آزادتر تحت قوانین موجود یا قوانین جدید.
- ❖ اعمال نظام شفافیت در سازمان های جامعه مدنی.
- ۶- ایجاد واحد مردمی نظارت و پیگیری درباره موضوع فساد.
 - ۱- ایجاد واحد مردمی (غیر دولتی) برای نظارت بر جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده های مربوط به فساد در موارد رفتار حرفه ای، عادلانه و دقیق. فعالیت واحد باید معتبر باشد.
 - ۲- سازمان های جامعه مدنی باید در ایجاد این واحد شرکت کنند و باید به عنوان یک واحد هماهنگی، پیگیری و دبیرخانه ملی برای مبارزه با فساد خدمت نمایند.
 - ۳- این واحد باید شامل تعدادی افراد متخصص باشد و گروهی از داوطلبان که به امر مبارزه با فساد علاوه مند هستند و نیز از شهرت و اعتبار خوبی برخوردارند، به آنها کمک نمایند.
 - ۴- این واحد می بایست اجرای برنامه های استراتژی ملی مبارزه با فساد را کنترل نماید یعنی تصویب قوانین، ایجاد کارگزاریها و سازمانهای تخصصی و توسعه آیین نامه ها و دستور العمل های عادلانه برای اجرای این قوانین.
 - ۵- این واحد می بایست موقعیت اعضای مجلس ملی و شورای شهر و همچین مدیران سازمانهای عمومی و دولتی را کنترل نماید.
 - ۶- این واحد باید شامل کارمند پشتیبان و دبیرخانه ای باشد که تحت نظر رئیس کمیته ملی مبارزه با فساد و کسی که گروه های کاری

داوطلب را هماهنگ می‌کند، انجام فعالیت نماید. گروه‌های داوطلب شامل موارد ذیل می‌باشند:

- ❖ گروه پژوهش و جمع‌آوری اطلاعات
- ❖ گروه ارتباطات و پیگیری
- ❖ گروه رسانه

۷- اجرای برنامه‌ای برای آموزش و تشویق مردم جهت شرکت در فعالیت‌های ضد فساد و بهبود شفافیت.

۸- اجرای مستمر و یکپارچه برنامه‌های آموزشی بوسیله برای کارمندان تا خطر فساد و تأثیرات مخرب آن را بر جامعه و افراد تشریح نماید.

۹- انجام فعالیت‌های منظم و حرفه‌ای آموزشی، شامل انتشارات، کتابچه‌ها، شرکت در سمینارها و کنفرانس‌های مرتبط و دعوت از افراد و گروه‌های برجسته و معتبر برای شرکت در این فعالیت‌های آموزشی.

۱۰- توسعه استاندارها و منشورهای اخلاقی برای روزنامه‌نگاران و اهل رسانه

۶- الزامات اجرای استراتژی ملی مبارزه با فساد

برای اجرای اصول استراتژی ملی مبارزه با فساد به موارد زیر نیاز می‌باشد:

- ۱- مشارکت افرادی که به این استراتژی اعتقاد دارند و نسب به آن متعهد می‌باشند. از جمله افرادی در گروه‌های زیر:
 - اعضای سابق و فعلی شوراهای قانونگذاری
 - افراد و سازمانهای جامعه مدنی
 - رهبران دولتی

- روزنامه‌نگاران و خبرنگاران
 - گروه‌های سیاسی و اعضای آنها
 - اتحادیه‌ها و اعضای آنها
 - مؤسسات دانشجویی و اعضای آنها
- ۲- منابع مالی مناسب برای تأمین هزینه‌های اجرای استراتژی. این هزینه را می‌توان از طریق کمک‌های مالی دولت و مشارکت افراد، سازمانها و مؤسسات بدست آورد. یک سازوکار واضح و آشکار می‌بایست برای جمع آوری، استفاده و صرف این بودجه‌ها ایجاد گردد.

نتیجه

با توجه به افت چند رتبه‌ای کویت در شاخص‌های شفافیت و اقدامات مبارزه با فساد گزارشات بین‌المللی، مسئولان این کشور به این نتیجه رسیده‌اند که اقدامات آنها در این زمینه مناسب نبوده و وضعیت کویت در طی چند سال گذشته بدتر شده است. آنها اذعان داشتند که آنچه که در این گزارشات ذکر می‌شود تنها فساد آشکار و مستقیم است، لذا اگر فساد پنهان و غیرمستقیم وارد این گزارشات گردد وضعیت کویت بسیار وخیم‌تر خواهد گردید. بنابراین بر تلاش‌ها و اقدامات خود علیه این پدیده افروزند که از جمله آن ارتقاء شفافیت و پاسخگویی است. بهزعم آنها اگر این موارد به همین حالت فعلی خود رها گردند و توجهی به آنها نگردد وضعیت آنها در آینده بدتر خواهد شد و یقیناً تاثیرات مستقیمی بر وضعیت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه در مقیاسی بزرگ بر جای خواهد گذاشت.

مسئولان کشور کویت معتقدند که به عنوان یک جامعه مسلمان، مذهب-

مان، ما را از تباہی در زمین و از سرقت، سوء استفاده از اعتقاد مردم، بهره گیری از دیگران و دروغ، که از ویژگی های اصلی فساد است، منع می کند؛ بر این اساس بیان نمودند که با توجه به ماهیت پیچیده فساد و به منظور دستیابی به نتایج رضایت بخش، کویت باید با تمام اشکال فساد و ریشه کن کردن علل و عواقب آن در جامعه اقدامات جدی انجام دهد و لذا تدوین استراتژی جامع و کامل ملی مبارزه با فساد را ضروری می - دانستند و به آن اقدام نمودند.

منابع

- 1) Asian Development Bank, OECD, 1999. Combating Corruption in Asian and Pacific Economies. Manila, Philippines.
- 2) Index of Economic Freedom, 2010:254.
- 3) Kuwait's National Anti-Corruption Strategy.
- 4) National Anti-Corruption Strategy (NACS), Islamabad – Pakistan, 2002.
- 5) Secretary-General Kofi Annan, ‘Message to the Third Global Forum on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity’, delivered by Dileep Nair (Under-Secretary-General for Internal Oversight Services), 29–31 May 2003.
- 6) <http://www.menafn.com>.
- 7) [Kuwait Times, Thursday, June 1, 2006 .](#)
- 8) [www.carnegieendowment.org](#).

آدرس: تهران

خیابان طالقانی- تقاطع خیابان شهید سپهبد قرنی

سازمان بازرسی کل کشور- طبقه دوم

مرکز پژوهش و برنامه ریزی

تلفن : ۶۱۳۶۲۰۳۲

E-mail: Researchcenter.gio@gmail.com

www.gio.ir